

per la família de *BARRA i en particular els seus derivats *barrera*, oc. i cat. dial. *barralha* 'tanca, barrera'. Per altra banda la *v*- reapareix a l'altre extrem de l'àrea del mot, com ens ensenyen el forezenc *deva-ragnà* 'arrencar bardissa de tanca' i el savoia *Les Va-randes* (Lebel, *Rom.* LXIII, 144ss., núm. 121), del qual el caràcter apellatiu ja es revela per l'article.

En el DCEC i en la ZCPb. (xxv, 1955, 56) vaig arribar ja fermament al resultat que el mot era pre-romà i a uns resultats provisionals més concrets, que ací només resumiré, tenint en compte que aquella exposició resta còmodament accessible.⁶ Es tractaria d'un *VARANDA, derivat amb el prefix cèltic *uo-* (ieus. *upo* = ll. *sub*, gr. *hypo-*), que sovint apareix diferenciada com a VA-, d'un mot cèltic *RANDA 'límit, frontera', que donava com a establert per l'irl. i bret. *rann* f. 'part, porció', irl. ant. *rannaim* (i formes britòniques) 'jo bado, fendeixo, parteixo', així com una sèrie de topònims en *-randa* de l'àrea cèltica, que en part es documenten ja en el bell començ de l'Edat Mitjana, i en part, tot apareixent en dates posteriors, presenten un ample territori de dispersió junt amb considerable antiguitat.

Però ja Pokorny va objectar-me llavors (veg. a la fi del meu article de la ZCPb.) que *-ND-* no es canviava en *-m-* en irlandès més que en les fases tardanes de la història d'aquesta llengua, cosa que el feia acollir amb escepticisme la forma *RANDA en cèltic, i la meua etimologia es prestava majorment a dubte. Als especialistes tocarà acabar de resoldre aquest punt i sobretot investigar més a fons la realitat d'aquelles etimologies toponímiques, en part ben sostenibles sempre. Però cal reconèixer que el nostre *barana* ja no es pot invocar en llur problema, perquè té segurament un ètmon més clar, simple i indiscutible que aquella combinació cèltica, ideada ad-hoc.

Avui ja no ens podem desembarassar del sànscrit *varanda* afirmant que és un mot tardà manllevat del portuguès, com asseguraren Gonçalves Viana (*Apostilas* II, 524-6), Dalgado, s. v., i Schuchardt (*ZRPh.* XIII, 491); el mateix Baist (*RFgn.* xxxii, 624), el qui més a fons va examinar la qüestió, veient i tot el mot en una gramàtica índica anterior als descobriments portuguesos, com que creia que el mot hindú estava avui limitat a la costa occidental i Malaia, parlava d'un hàpax d'autenticitat una mica insegura, i continuava creient en l'origen portuguès de l'anglo-índi *verandah* i en una datació incerta d'aquella gramàtica o bé en una coincidència casual. Però avui ja no hi ha dubtes possibles, vistos els testimonis aplegats per Mayrhofer (*Kg. Etym. Wb. d. Sanskrit-Sprache* III, 149).

Hi ha un pràctic *varanda*- masculí, amb el sentit de 'paret divisòria' («wall»). D'altra banda avui tenim *barandā* m. 'terrasa, veranda' en les zones indostàniques més allunyades del comerç i colonització portuguesos: no pas més ençà del Nepal i en tot el vast domini del hindi. I ja hi ha un sànscr. *varandah*, que si bé com a mot poc freqüent ja està ben documentat, a part d'alguna font tardana, en un parell de lèxics

francament antics (Richard Schmidt, *Addicions al gran Diccionari de Böhlingke*, 41c) en les accs. 'paret' 'envà' i 'mota partionera, de terra'; en fi, dins el llenguatge sànscrit estrictament clàssic ja hi apareix, si no *varanda*-, almenys el seu derivat *varandakah* 'barrera amb què separen dos elefants que batallaven entre ells', i encara d'altres derivats i altres accs. secundàries.

I encara que Mayrhofer no gosi llançar-se a cercar-los etimologia ni els assenyali parentela en altres llengües indoeuropees (i fins segueixi admetent que l'anglo-índi és de procedència «europea» —sense precisar—, potser per respecte a predecessors tan il·lustres com els citats), aquesta parentela indoeuropea existeix sense cap dubte. Fou de Pokorny el mèrit d'haver recollit primer en un diccionari etimològic general el lituà *varanda* 'entortolligall o entrelaçament de vares de vímet' (*IEW*, 1150.33), si bé val a dir que tampoc Pokorny no enllaça aquest mot amb altres llengües de la gran família indoeuropea. Altrament no és una paraula del lituà literari ni recent, de manera que no sols és absent dels diccionaris més divulgats (Nesselmann, Kurschat, Lyberis, els glossaris de Völkel, etc.) sinó fins de l'extensíssim de Niedermann-Senn. I és que en efecte sembla ser un mot estrany a l'actual dialecte alt-lituà («aukštaitic») que ha servit de base a la llengua literària moderna. Però pertany a l'extensa, important i conservadora varietat žemàitica, o sigui als dialectes del Nord i Centre de la Baixa Lituània.

Va usar aquest mot el gran escriptor S. Daūkantas, que tant va publicar i escriure pels anys de 1820 i 1830, i ja en una de les seves obres més pures i riques en lèxic (*Budą Senowęs Lėtuwiū Kalnienā ir Žemaitju*). Va recollir-lo el consciencios lexicògraf alemany Leopold Geitler en els seus *Litauische Studien* de 1875 (p. 119b), el qual se'l féu de més a més explicar pel vell erudit popular Jawnys. De tot això queda clara la definició 'baga o enllaçada de varetes doblegades en forma de cercle', com les del salze o jonc que en alguns indrets usen per envoltar un escamot de xais, etc. («Schlinge die aus Ruten geflochten ist»). Un altre il·lustre baltista i eslavista, August Leskien, va aportar més dades, en particular explicant que els vells lituans no formaven les rodes amb un cercol de ferro sinó per mitjà d'una espècie de llanta de vares de salze («sówaržo ratus [mig] kyleis arba wyzų warādomis wijtoie gelžijs rinkiu»).

El mateix Leskien (en *Die Bildung der Nomina im Litauischen*, 588-589) ja va assenyalar que pertany a l'arrel indoeuropea *qer-* 'lligar, fermar, anexas, posar en sèrie' i va indicar alguns paral·lels formatius; i més tard se n'ocupà el savi etimòleg suec Per Persson, en un sentit anàleg però més extensament i amb més detalls.⁷ Però tots (i també Pokorny i Fraenkel, *Lit. Etym. Wb.*, s. v.) estan d'acord a derivar el lituà *varanda* d'aquesta arrel, i veure-li una afinat especial amb el lit. *vāras* 'vara per formar una tanca', *vėrti* 'enfilat (agulla)', i més de lluny amb el gr. *ἀφελω* 'jo acoblo, adapto', ll. *operire* (< *op-uer-*) 'cobrir, tan-